

Met minder geld MEER LEVENSKWALITEIT

SOCIALE BENADERING **DEMENTIE**

De mensen op de foto komen niet voor in het artikel.

Een sociale benadering van dementie verbetert de kwaliteit van leven. De aanpak vraagt minder medewerkers met een zorgachtergrond en kan daarom bijdragen aan een oplossing voor het personeelstekort. Maar de zoektocht naar structurele bekostiging in het stelsel van Zvw, Wlz en Wmo verloopt moeizaam.

tekst Bart Kiers

beeld SolStock en Zbynek Pospisil/
Getty images/iStock

'MENSEN MET DEMENTIE WORDEN GEZIEN ALS ZIELIGE PATIËNTEN DIE TOT NIETS MEER IN STAAT ZIJN', ZEGT ANNE-MEITHE, BEDENKER VAN DE SOCIALE BENADERING VAN DEMENTIE. 'Ook niet tot gewone menselijke behoeften als zingeving en betekenisvolle wederkerige relaties.' Het zorgaanbod helpt daar niet bij, constateert ze. Dat steunt alleen de patiënten en maakt deze daardoor nog afhankelijker. Daardoor gaan ze zich slechter voelen.

Sociale netwerken

Bij de sociale benadering van dementie (SBD) geven teams psychosociale ondersteuning aan mensen met dementie en hun familieleden. De interventie richt zich op het verstevigen van sociale netwerken. Buren, vrienden en familie worden gemobiliseerd. Sinds 2019 doet vvt-aanbieder Van Neynsel mee aan de social trials (zie kader) met een team dat mensen met dementie in de wijk ondersteunt. De aanname bij het begin van de trials was dat mensen zes maanden langer thuis zouden kunnen wonen. Bij een

tussentijdse evaluatie blijkt zelfs een jaar uitstel mogelijk is. Dat levert een enorme besparing op in de Wlz. In een SBD-team zitten zowel medewerkers met een zorgachtergrond als mensen met een heel andere loopbaan. Om het team zit een schil van vrijwilligers, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, studenten en asielzoekers. De opleiding duurt drie maanden en bestaat naast een module e-learning vooral uit leren in de praktijk. Een ervaren teamlid gaat mee met een nieuwkomer en doet voor hoe je het gesprek voert. Daarna worden de rollen omgedraaid. De crux zit hem

Social trials

In 2018 zijn de eerste social trials van start gegaan onder leiding van Tao of Care voor de inhoud en PwC voor de doelmatigheid. Het zijn regionale samenwerkingen tussen gemeenten, welzijns- en zorgorganisaties, verzekeraars en zorgkantoren. De trials moeten in vier jaar tijd tot nieuwe landelijke standaarden leiden die meer levenskwaliteit voor mensen met dementie en hun naasten brengen, tegen lagere kosten en minder belasting van de (zorg) arbeidsmarkt.

volgens Ina Snier, projectleider bij Van Neynsel, in het selecteren van de mensen met de juiste competenties. Mensen moeten goed kunnen communiceren. Ze moeten niet terugdeinzen om een moeilijk gesprek aan te gaan. En het staat of valt bij oprechte interesse in mensen met dementie en hun familieleden. Zo is Hugo den Hartog afgestudeerd in hbo-communicatie, met als specialisme de evenementenbranche. Hij was bandmanager van coverbands. In de coronacrisis kwam hij in aanraking met de sociale benadering van dementie.

Ondersteuning

Circa 4,5 jaar geleden is bij Hank Schults (83) de diagnose Alzheimer vastgesteld. Hij woont nog zelfstandig in een appartement met zijn vrouw, die enkele jaren jonger is. Het prachtige uitzicht over Den Bosch en omgeving is een genot op zichzelf. Het SBD-team van Van Neynsel in Den Bosch komt nu zo'n anderhalf jaar bij het echtpaar over de vloer. Teamlid Den Hartog heeft heel veel gesproken met Hank en José om hen beter te leren kennen. Omdat Schults zijn hele leven in de bouwwereld heeft gewerkt, is begin dit jaar het team versterkt met bouwkundestudent Ragiem. Samen met hem fietst en wandelt Schults langs bijzondere bouwprojecten of architectonische huizen. En soms laat Ragiem filmpjes van zijn opleiding zien over mooie gebouwen. Daarnaast hebben Den Hartog en Schults het plan opgevat om van Lego de huizen na te bouwen waar het echtpaar heeft gewoond. Alle onderdelen worden op de juiste schaal nagemaakt. Desnoods vijlt Schults daarvoor Lego-blokjes bij.

Batterij opladen

Via het Alzheimer café en haar huisarts hoorde José Schults van de sociale benadering van dementie die Van Neynsel biedt. Ze is erg blij met de ondersteuning van het SBD-team, die

een dag per week langskomt. 'Dat geeft mij de gelegenheid om de administratie te doen en wat in huis te doen. Sinds een halfjaar gaat mijn man twee dagen per week naar Mariaoord voor dagbehandeling. Maar dan blijven er nog wel vijf dagen over.' Om de batterij een beetje op te laden, gaat het echtpaar regelmatig gezamenlijk tuinieren met een vriendin, die een grote moestuin heeft.

Maar het is niet genoeg om haar balans en energie te herstellen. Met het SBD-team heeft ze daarom afgesproken dat haar man drie nachten zal verblijven in een kamer voor respijtzorg bij Van Neynsel. Zodat zij eropuit kan gaan voor een korte vakantie.

Weerstand

Een belangrijk obstakel voor de sociale benadering vormen de gevestigde belangen van andere beroepsgroepen. Zo blijkt dat casemanagers dementie de SBD-teams als een bedreiging zien. De SBD-teams ontfermen zich over 'hun' patiënten. Het is niet alleen angst voor broodroof, het is een botsing van verschillende manieren van werken. Snier: 'De casemanagers dementie zien zichzelf als deskundigen. Dan komt er zo'n snotneus uit het SBD-team, zonder zorgachtergrond, die het beter weet. Terwijl de werkwijze juist complementair is. Ze kunnen elkaar aanvullen als er wederzijds begrip ontstaat.'

In de spiksplinternieuwe woonlocatie Zuiderschans past Van Neynsel de sociale benadering van dementie voor het eerst toe in een intramurale setting. Het kostte geen enkele moeite om de circa vijftig vacatures te vullen op de nieuwe locatie Zuiderschans. De helft bestaat uit mensen zonder zorgdiploma. Bestuurder Marcel van Woensel: 'We boren een heel andere doelgroep aan. We creëren een extra vijver om in te vissen.'

Het is dan ook niet verwonderlijk dat Van Neynsel veel belangstelling trekt van andere zorgaanbieders. Maar de

SBD-benadering alleen toepassen als oplossing voor het personeelstekort in verpleeghuizen, is volgens Van Woensel niet aan te raden. Want het is niet simpel om het in de praktijk te brengen. 'De eerste pilot in 2019 mislukte doordat er niet voldoende draagvlak was', vertelt Van Woensel. 'De ondernemingsraad had 82 vragen. Je moet heel veel discussiëren, medewerkers meenemen. Dan blijkt dat velen het ook echt willen.'

Drie jaar later is de organisatie eraan toe om het concept toe te passen in een intramurale setting. Het is bedoeld voor cliënten van de SBD-teams, zoals de familie Schults, voor als het echt niet meer gaat.

Bekostiging

De voordelen van de sociale benadering van dementie zijn onmiskenbaar. Desondanks blijkt het lastig om de nieuwe werkwijze onder te brengen in de bestaande bekostiging van Wlz, Zvw en Wmo. De acht social trials van de sociale benadering van dementie zijn mogelijk dankzij de experimenteerstatus van het ministerie van VWS. Voor de eerste vier, die in 2018 zijn gestart, loopt die status al eind 2022 af. Voor de korte termijn is de hoop van de acht zorgaanbieders van de social trials gevestigd op verlenging van de experimenteerstatus met een jaar. Daarna zou er een aparte domeinoverstijgende betaaltitel moeten komen, vindt VGZ-bestuursvoorzitter Marjo Vissers. 'VGZ, zorgkantoren, gemeenten en zorgaanbieders hebben allemaal baat bij een stabiele financiering.' De acht betrokken zorgaanbieders maken, samen met hoogleraar langdurige zorg en initiatiefnemer Anne-Mei The, een kant-en-klaar-voorstel. Daarin moet staan hoeveel geld uit de Zvw, Wlz en Wmo moet komen. VGZ wil helpen om daarmee naar de NZa te gaan.

Inkoop

Als de betaaltitel er eenmaal is, rest voor VGZ nog de vraag hoe de verze-

'De crux zit hem in het selecteren van mensen met de juiste competenties'

keraar identificeert of organisaties echt volgens het concept van de sociale benadering werken. Dat is nog niet zo eenvoudig. Een accreditatietraject lijkt Vissers nogal wat bureaucratie geven. Maar op locatie gaan kijken, is ook ondoenlijk als veel aanbieders zo gaan werken. 'We stellen de vraag aan de aanbieders die nu in de experimenten aan de slag zijn', zegt Vissers. 'Welke eisen zou je als inkoper moeten stellen? Waaraan moet deze nieuwe vorm van zorg voldoen? En dat zonder extra bureaucratische regeldruk. Ook daarvoor zouden juist de koplopers met Anne Mei heel goed een voorstel kunnen doen.'

Zorgbestuurder van Woensel zou de financiering liever helemaal binnen de Zvw doen. 'Zodra je over de domeinen gaat, krijg je zoveel partijen die goedkeuring moeten geven. Behalve zorgverzekeraars en zorgkantoren zal elke gemeente zelf toestemming moeten geven.' Binnen de Zvw zijn alleen zorgverzekeraars financier. Dat maakt het een stuk eenvoudiger. Probleem is wel dat de activiteiten van niet-zorgpersoneel binnen de Zvw niet te declareren zijn. Daarvoor zou meer vrijheid moeten komen binnen de bestaande regels.

The heeft goed nieuws van een van de andere deelnemers aan de social trials. De Amsterdamse zorgaanbieder Cordaan heeft met zorgverzekeraar Zilveren Kruis een verzoek om een experimenteerbetaaltitel ingediend bij de NZa. En deze is gehonoreerd. De social trial in Rotterdam, waar Zilveren Kruis ook het zorgkantoor is, zal volgen.